

egyetem tanszékére? S vajjon előnyös lenne-e az ifjú elmék gondolkodás módjának ily aberrációja a hazai tudományosság és különben is gyér szakképzettség terjedésére? — Nem fogna-e esetleg oly demoralizációra vezetni, mely fölött hiába keseregne később az úgy is árva hazai muza? Ezek volna-ak aggodalmaim. Legyen ön uram szives azokat elosztani. Tán mások is merithetnének abból némű hasznos tanulságot fent úgy mint alatt.

Az említett tanári kinevezésről egyébiránt hivatalosan még nincs tudomásunk: jogosultak vagyunk remélni, hogy az eléadottakban nem is lesz szerencsénk! Aféle monstruozitás találkozni a hivatalos lap hasábjain.

A közösk. minister urnak, oly ritka föltalálható méltányosság — igazságszeretete, a létező katolikus szakférfiak előjogainak respectálása, a közvélemény — az egyetem jogai iránti gyöngéd figyelmé és végre magasatos alkotmányos érzülete egyaránt kezesesség szolgáinak e föltéteves jogosultságára e remény teljességére! M. E.

A kath. papság helyzete hazánkban.

XV.

Fest nov. 30.

A lelkesi illeték kiegészítésének alapjául jelöltük ki az egyházmegyei alapítványoknak és ozétra rendelt részét s végül az országos egyházi közpénztárt.

Az egyházmegyei alapítványok általában és főleg a kisebb terjedelmű püspökségekben épen nem állanak oly virágzó állapotban, hogy az ezek némelyikének területén aránylag nagy számmal létező silány javadalmak kelő és állandó segélyezésére elég erővel rendelkezzenek. — Ennél fogva a főszűly tulajdonkép az országos egyházi közpénztárra nehezedik. De hol van az orsz. közpénztár? Kérni a t. olvasó. E kérdésre kénytelenek vagyunk egyszerűen azt válaszolni: az országos egyházi közpénztár még nem létezik: de azt minél előbb meg kell alakítani — és pedig igen természetesen az egyház vagyónából, azaz: a vallás alapból s amennyire a szükség kívánja, hazai egyházunk összes birtokainak védelmeiből! — A módot illetőleg előadjuk véleményünk s reményünket. — De nem hallatlan merény-e eféle eszmékkel foglalkozni is? hát meg azokat a nyilvánosság előtt tárgyalni! gondolja magában a korlátolt rövidlátó, az önérdék bálványozója.

A magyar egyház összes birtokainak jövedelmeiből! hisz ez communismus.

Ha jogosult volna is e vád: vizsgálatunkra szolgál, hogy nem minket illet első rendben: — mi csak az ösők nyomdokin járunk.

A lelkipásztorok pap-ság illetéke, mennyiben az az eddigi forrásokból ki nem kerülne. — az egyház vagyónából — ide értve a vallásalapot is — egészítessék ki. Igy szól 1848-ban egyik egyházmegye jeles papságának a káptalan nagy prépostja által vezetett tanácskozó testülete.

Az alapság tanácskozó tagjainak nemes intencióját az osztozkodás vágyának gyanuja átal elhomályosítani akarni, megkísérthetné tán a pessimista, ha e papság elszigetelten egyedül állana: de midőn a tanácskozást a káptalan érdemű nagyprépostja vezeti, s háta megett a kanonokok egész testülete áll; a gyánúsítás elveszti életét.

A főkáptalan szívében hordozván egyházunk közjává önként a jánlkozók birtokainak jövedelmeiből minden kitelhető áldozattal járulni a kath. egyház és hívek javára, eslesen pedig az alsóbb rendű klerus jövedelmi illetékének pótlására, óhajtván, mikép áldozati készsége az egész magyar egyház bővebben javadalmazott egyénei és testületeinek keblében méltányos visszhangra találjon. Továbbá, úgy van meggyőződve, hogy a felsőbb klerus ezt tenni egyházas szelleménél és áldozatkésztségénél fogva nem késendik, óhajti, hogy az így összegyűjtendő pénzek a vallás alapozó csatlóttván, ezekből „egy országos egyházi közpénztár alakítsassék, és felelős vegyes bizottság kezelése alá helyeztessék, melytől egyházi szükségünk, kü-

lönösen a lelkipásztorok dő pap-ság illetéke pótlóttassék.”

Igy szólnak 48-iki vezérférfiai amaz egyházmegyeinek, melynek élén jelenleg is hazai egyházunk egyik első rendű csillaga ragyogtatja szabadelvűsége és áldozatkésztségének jótékony sugarait. — Méltányos nemes ajánlat volt az, s mi az összes alapság — sőt az egész magyar egyház nevében nem késünk az elismerés adóját leróni amkor férfainak a folyamatba vett nagyszerű kezdeményért. — Különösen megilleti a babér azon jeles vezetőket, kiknek egyike akkor az egri káptalan élén fénylett.

Oly alap van letéve ezen kezdeményben, melyen az autonomikus status fölépítheti majd az önállós bevehetlenn várát, és mosolyogva nézheti egykor a sziklafalakhoz esetleg ütődő ádáz hullámokat.

Midőn majd az újabb folyamatnak indul alakulások kidomborulása után az érdekek solidariátusát fölsímenrendik a felekezettek; midőn a protestantismus ép úgy saját érdekeinek eleneit látandja a kath. egyház autonomiájának ellenségeiben; mint a közvetlen elmúlt évtizedek lefolyása alatt a hazai szabadelvű katolicismus a közszabadság elleni merényül tekintve a protestans egyház jogainak ostromlását: — akkor fogjuk tisztán átérteni, mily kincs rejlett a 48-iki kezdemény méhében!

„Nem halt meg, csak alszik“ az eszme; — s amint az autonomia sugára fölmelegíti a hosszú tél dermedtő fagyát, mint tavasszal a természet, ébred életre az elvetett mag.

Autonomia, hol késel az éji homályban!

A 48-ra következett idők lehetlennévé az építésnek a lerakott alapárnyvaival teljes öszhangban álló föltatását; mert a jelesek, a zászlóvivők többnyire hallgatásra lönek kárhóztatva; a félnékebbek szerencsésekknek érzék magokat, ha szóásra föl nem hívtak; a reactio, — a hátramaradás, — az önérdék hada pedig titokban örült, hogy az események vihara letarolta a jobbik reményének viruló mezőnyét. . . . Hajlandók lesznek-e a jelenkorban élő dalsabb javadalmu hazai papság tagjai, főleg a káptalanok a 48-iki példát követni? nem tudnók pontosan meghatározni. — Nem fognak-e közülök sokan igyekezni, hogy a 48-iki kezdeményre a kényszerítés bélyegét nyomva, saját eljárásukat igazolhassák és a nemes irányu törekvése azon bizonyos óriási és parányi gyertya adomáját alkalmazzassák: nem mernők tagadni. — Nem fognak-e sokan találni, kik az önérdék által elhomályosított szemüvegen át nézve az események menetét, nem veszik ki tisztán az alakulásban levő jegezesedést; alig mernők kétségbe vonni. De erős a meggyőződésünk, hogy néhányk figyelmeztetése, mint napusárg üzendő szét a ködöt — és vilagosítandja meg a teendők sorozatának körvonalait.

Ezen mélyebb belátások nem fognak hiányozni; — szerencsések vagyunk személyesen is többeket ismerhetni. — E meggyőződésben hiszszük, hogy amint az autonomikus status megkezdű működését, azonnal hallani fogjuk a nemes szót, s látni a 48-ki alap tovább fejlesztését.

Az önérdéknek el kell nemulnia az egyház, a vallásérdeke előtt!

Hogy a mélyen tisztelt püspöki kar legtöbb tagja nem fog késmi a czéla magát magadóztatni a fölött egy pillanatra is kételkedni bűnek tartanók. — Véleményüket kell, hogy ossza mind az, aki figyelemmel kíséri az áldozatok hosszú sorát, mit a fópásztoroknak a lelkesi állomások javítására tett nagyszerű adományozásai élénk tárnak. — Idézzünk-e példákat? — Csak egyet a sok helyett. — Ki ne ismerné például a veszprémi püspöknek a 600 ezret meghaladó óriási alapítványát, mely a lelkesi és népnevelői állomások javítására van letéve!

Ez oldalon nincs helye a kétségnek.

A mi az alsóbbakat illeti, vajjon bírnának-e elég bátorsággal, vakmerőséggel a szűkkeblűek, hogy a fópásztorok nemes példájának utánzását megtagadják? . . . nem hiszük. . . .

Mily hatást fogna előidézni korunkban, ha egy káptalan nagyprépostjának vezérlete alatt fölemelkedve a magaslatra, melyen 48-ban pl. a dicső egri káptalan állott, innen hangoztatná a szeretet és testvériségnek az idősök-

hez méltó szavait a lelkesedő papsághoz, az újabb időben divattá vált grand seigneuriai hang helyett!

Mint omlának össze a válasz falak, melyeket hosszú évek sorának visszaélés emelt és a pöffszkedésnek szánandó mosolyra gerjesztő gyarlósággá tart fönn!

Mily nagyszerű kép lenne ez a magyar egyháztörténelem lapjain!

Hol szunnyad a nemes ambitio, hogy a szeretet és eszméjét már eddigelő föl nem karolta!

S ha mégis amit most nem akarunk hinni — merő képzeldés, — édes álomnak bizonyítanak az események meggyőződésünket: eléadjuk alkalmilag nézeteinket a nem várt esetben kövendő eljárásra vonatkozólag. — Egyelőre csak annyit, hogy a most még végtelenségben számításba nem vehető körülmények között a fópásztorok beleegyezése mellett nem lenne nehéz a megállapított congruan tal terjedő jövedelmet a netán találkozó szűkkeblűeknél egyházi adó alá vetni — 20 — 30 — 40, sőt ha elkérhetlennek fog bizonyulni, bizonyos kivételes esetekben 50 százalékkal, mindaddig, míg a szükséges alap létre jön.

A vagyon egyébiránt is nem egyeseké, nem is testületeké, hanem az egyházé.

Ezen elv érvényesítése a legbiztosabb menedék minden — bárholnan jövő vihar ellen; — hangsúlyozzuk azért azt minden adandó alkalommal.

Az egyesek, a testületek csak a haszonélvezet egy részéről mondanának le. — S szabad volna-e ezt megtagadni, midőn az egyház érdeke forog kérdésben? — S ha szabad volna is, tanácsos-e, midőn egyrészt senki sem tudhatja, meddig fogja e hasznót élvezhetni? — midőn különben is argusi szemekleskelődnek minden oldalról a papságának nevezett birtokra?

A tévedés előbb-több megbünteti magát.

Az egyháza és vallása érdekeiért hön dobogó katolikus kebelnek itt még az a vizsgálatása sem maradna, mit a szándékos mulasztás lakolása kelt a léleknek az örök végzetnél fogva belé oltott igazság-érzetében!

Azzal végezzük jelen sorainkat, hogy az országos egyházi közpénztárt minden áron és minél előbb meg kell alakítani.

Hangok a vidékről.

U. . . . I, nov. 22.

Főtisztelő szerkesztő ur! Mindenek előtt fogadja őszinte köszönetemet, hogy a lefolyt sz. László társulati gyűléskor egy jó barátom előtt esékely személyemről megemlékezett és üdvözlét küldé, melyet én jelenleg egész szívemből viszonzok.

Jó ideje annak már, hogy hallgatók; de annak egyszerű oka az, hogy látva, miszerint nálamnál sokkal jobb fegyvert katonák harcolnak, nem akartam igénytelenségemmel a tért előttük ellátni; megelégedvén azzal, hogy lépéseiket követhetem. Korántsem mondja, hogy tán retrálók — nics ok, nics ellenség, mely kergetne; sőt inkább most, midőn azon üldözött elvek igazságát, — melyeknek a „Független Lapok“ érvényt szerzi, s melyeket a rosz akarat elnyomni íparkodott — már már testestülve látjuk, csak felbuzdulok, hogy azon az uton, melyre red lépni nem féltem, csak bátrabban haladjak és elmondjam azoknak, kik erre nem elég bátrak, sőt tán ezért eltilni is kések, egy magyar író eme szavait: „ha az emberek megmondolnák, mennyiszor változtatták meg nézeteiket egyes tárgyakra nézve; s mi egészen más képek érznek bizonyos dolgok iránt most mint előbb, nem itélnék oly szigoron azokról, kiknek nézetei és érzelmei egyes kérdések és személyekre nézve saját nézeteiktől eltérnek.“ De most már talán öki is belátják, hogy a „Független Lapok“ nem valami romboló factio közlönye, hanem az idő postulatuma; habár azért maradnak még olyanok, qui tenebras amant magis, quam lucem. De se baj ezeknek is kell lenni; mert a gyertya csak sötétben fejtheti ki fényét egészen.

„Nézeteit“ osztom és adná Isten, hogy már volna egy „központi kath. lap“, mely köré sorakoznának az erők, kik tette kézen csak alkalomra várnak, s mely széles körben képviselné a kath. magyar egyház ügyeit, valóban független módon. A mi azon pontot illeti, hogy ehhez pénz kell, arra én csak azt a meggyőzést teszem, hogy mindenki haszon körében mennyit hathat, hogy az, ki azon elveknek, melyeket ama kath. lap képviselendő, s melyek alapján kell vala létrejönie,

barátja, iparkodjék elvárásokat szerezni, a papságban ép úgy, mint a világiak közt. Leginkább pedig siessen minden pap, ki a „Független Lapok“t eddig figyelemmel kísérte, és a becsületes szándékáról az eszközök tisztaságáról meggyőződött, azon paptsárait felvilágosítani, kik eddig vagy azoknak véleményét tartották szentnek, kik a „Független Lapok“t feleket ívegen nézvének ök tudják „milyen okokból“ gyanusították, s mint valami pokolgépet tündették fel azok előtt, qui irant in verba Magistri; vagy kik eddig a „Független Lapok“t nem ismerték; mert, hogy vannak ilyenek is, nem kétem, ezek olyanok, kik előtt nagyon közönyös dolog, vajjon áll-e a nap, vagy fog, csak őket valaki kedves megszokott mindennapi egyformaságokban ne háborgassa Buzdítani kell a csüggedőket, felvilágosítani a rosszul informáltakat, mert csak úgy lehet sükkert vársi, csak úgy lehet győzni, ha eleget erő lesz. Ha mi mindent csak a szerkesztőtől várunk, s mi sem szellemi, sem anyagi erőnket latba nem vetjük, nem lesz semmi jogunk a jövedelmény élvezetéhez, mely a mi közreműködésünk nélkül nagyon bizonytalan. Valódi torlasza az elavult eszmék és institutióknak alá a „Független Lapok“t és a keletkezendő új lap előtt; melyen belől nagy erő áll, a mennyiben azt a konokság tüzei, s melyet csak igazi phalanx győzhet meg. Szólni s hatni kell, mert míg előlegesen nem lesz elkészítve utja az új lapnak, addig ő ismeretlen vendég lesz, kit előbb megismerni iparkodunk mielőtt neki ajtót nyitunk. Ha így előre működtünk, akkor lesz a kívánt fő kellék, a pénz, az az tömeges előfizetés. Látjuk fennebbi szavaim igazságát a Független Lapok életében is, ezek váratlanul léptek meg bennünket, a fény birtelen villana, nem csoda, hogy sokak szemé kapránzi kezdett és a lap utjában sok göröngy s tövisre akadt. Hiszem, hogy a „Független Lapok“t meg lehetne készíttetni az utat már, s kevés fáradság kellend hozzá ezen pályára egy új mozdonyt reá eresztetni.

A „kath. papság helyzete“ cikkek írója ha nem is látandja talán egyhamar teljesülve vágyait, mert sok sok sebekkel telt testet nem lehet egyszerre meggyógyítani; mindenestre mégis hállára számíthat azok részéről, kiknek ügyében s nevében szöllött, s kik között tán olyanok is voltak, kik panaszkodni sem „mertek.“ Különösen a segédlelkészek közt egy sincs talán, ki nem osztaná a cikkek írójának segédlelkészeteket illető véleményét, s ne tudna hozzá adni ex propria experientia néhány adatot. Apropos! itt eszembe jutnak a nem rég szétlúttott jövedelem bevalásai iverk, s fölteszem, hogy a segédlelkészek is mint „fixum“ jövedelemmel bírók szinte kaptak olyan ívet. No szegények eddig legalább azt mondhatta némelyik, hogy fizetése „ke-rek“ számban 100 frt, most a jövedelem adó után csak legjobb esetben 99 frt. Szép haladás! most midőn mindentől az eléggő arányos fizetést meg a legutolsó gyármunkásait is emelik, — most mondok itt abból a csöppből elvesznek egy csöppet úgy, hogy nem sokára csak görösviz vizsgálat által lát hatják meg majd azon piae memoriae 100 frt, de in natura nem! No de vajjanak, hisz közel az idő, mely a sebeket behegeszti. Igaz, hogy ott bizoni és újra várni, hol már rég kellett volna segélynek jöni, olasz közmondás szerint: aspettar e non venire, e cosa a far morire. Mindamelllett csüggedni nem kell, — hanem tenni, egészen nyugodt lelkiismerettel, mert ez nem forradalom, mely maga előtt mindent pusztítva és romba döntve akar új épületet emelni; hanem békés átalakulás és a régi szilárd, de az idők folyama által itt ott megrongált ház kijavítása. „Legyünk“ tehát „valamint mások úgy magunk iránt is ne csak igazságosak, hanem méltányosak is; s midőn saját hibáinkról szigorúsággal itélünk. ne feledkezzünk meg jó tulajdonainkról. Feladatunk nem az, hogy magunkat kárhóztassunk, hanem az, hogy mennyire lehet, jobbaká váljunk s annak csak egy felelhetünk meg ha önmagunk iránt bizodalmutat nem vesztjük el.“ Isten velünk!

Országgyűlési tudósítások.

A képviselőház nov. 27-ki ülésében napirenden volt a nemzetiségi törvényjavaslat folytatásának tárgyalása. Először Mihályi Péter a központi bizottság javaslata ellen szól. Utána Juszt József tetszéssel fogadott rövid beszédben nyilatkozik a többségi javaslat ellen, mely tulajdonképp a régi latin helyett teszi csak a magyar nyelvet diplomai nyelvvé. Végül arra, hogy a nemzetiségieliek a közvéleményre hivatkoztak, kérdi, melyik közvéleményt értik, azt a szűk kört, melyben élnek? Szólt itt csak Európa közvéleményét tartja illetékesnek s kifejezi meggyőződését, hogy ha a két javaslat el éle terjesztetik, a többség jobban ki fogja állani a bírálatot (Helyeslés). Rannicher Jakab hosszú, többször félbeszakított beszédben a többségi javaslat ellen nyilatkozik; a nemzetiségi kérdést nem véli nyelvtörvény által megoldhatónak; másként kell ezt elintézni, mi ugyan nehéz, de lehetséges. Rokon ez a vallási ügygyel, melyek hajdani vizsálya szintén megoldottat minden felekezett részére, mert mindenki nyert teljes mozoghatási szabadságot és pedig nem csupán az egyén számára, mint a javaslat akarja, s mi mai nap

már neveltséges. Az államot feldarabolni ő sem akarja, de épen mint az egyház teljes autonómiaja megalkottatható, ez is lehetséges; nem szabad az államnak az egyes nemzetiségeket megsemmisíteni. A szabadság, a teljes szabadság az államépség határán belől — ez a megoldási kulcs. Kéri és indítvá nyozza tehát, hogy ha már e törvény meghozatik, Erdélyre ne terjedjen ki, máskülönben ő és társai nem szavazhatnak reá. (Zaj.)

Madocsányi Pál bár a ház perzei meg vannak számlálva, indokolni akarja szavazatát, mint egy felvidéki szláv kerület képviselője. B. Eötvös beszéde után keveset lehet a dologról elmondani, mert fogadja el a többségi javaslatot. 48 előtt a latin volt a diplomatikai nyelv, egyszerűen azért, mert azzá tétették akkor, midőn Európában divatozott s aztán rajtkun maradt. Midőn 1836-ban a magyar nyelv használata kimondottat, nem a nemzetiségek támadtak ellene, hanem a kiváltságosok azon része, mely nem tudott magyarul. A kiváltságos osztályok elenyésztek, de 48 után is csak arról kell gondoskodni, hogy a megyei gyűlések, hivatalok stb. nyelvhasználatá tisztába hozassék, mit a többségi javaslatban a lehető legszűkebb határokig megadva talál; elfogadja tehát ezt annál is inkább, mert az anyiszor felhozott suprematának épen e javaslat szerint nem lesz egyik oldalra sem helye. Végül kijelentve, hogy a felvidéki szláv nép nem hagyja magát hazafisággal föltümulni, — a többségi javaslatra szavaz.

E minden oldalról nagy tetszéssel fogadott beszéd után Román Sándor emel szót a kisebbségi javaslat mellett. Szilágyi István szólni akar, de nagy „eláll“, „szavazunk“ kiáltás támad. Először tekintve a szóásra még felirva lévő képviselő nagy számát, kötelességének ismeri felszólítani a szónokokat, vegyék figyelembe a háznak még oly számos teendőit s az idő rövidségét és szólnak szorosan a tárgyhöz. Szilágyi István csak röviden akarja indokolni, mert nem fogadhatja el a kisebbségi javaslatot; mert ebben nem áll meg a fölvet, az állam épségét, mert az megszüntetné a nemzet kebelében a testvéri kapcsolatot; míg ellenben Deák s a többség javaslata a legteljes szabadságot adja. Stojácsokovi György úgy találja, hogy a nemzetiségi bizottság szem elől tévesztve a háznak több ízben kifejezett elvét s nagyon is szűk kört szab a megoldásnak, hogy javaslata a nemzetiségek méltányos kivánságainak meg nem felel. Hivatkozik B. Eötvös József 1861-ki röpiratára s a szerbek óhajaihoz a kisebbségi javaslat közelebb állván, elfogadja el. Kuba János, tekintve az idő rövidségét, éljenek közt eláll a szótól.

A nov. 28-ki ülésen napirenden van a nemzetiségi törvényjavaslat tárgyalásának folytatása. — Papp Zsigmond nincs megelégedve a többségi javaslattal; ő elismeri, hogy szükséges egy összekötő kapocs, egy államnyelv s ez legyen a magyar, de csak a kormányzatban, föltőlre lefele, míg alulról fölfelé a nyelvhasználat ne korlátozassék. — Tiszta Kálmán általános figyelem közt szól a többségi javaslat mellett. Az idő rövidsége miatt nem akar a nemzetiségi kérdést elméleti fejtegetésbe bocsátani, csak néhány megjegyzést kíván tenni a javaslat ellen felhozottakra. Hazánkban úgy, mint minden más fennálló államban, az államal alakulás azon időtől kezdődvén, a mint egyik hatalmas törzs, nálunk a magyar a földet elfoglalta, természetes, hogy magyar államnak kell lennie. Nem akar a hódító jogból semmi következtetéseket vonni, mert úgy s az adokon át békében élünk a többi nemzetiségekkel s a felmerült viszályok csak egyes homályos pontok a történelem tükrén, melyekre csak azért kell megemlékezni, hogy esztünkbe jussanak, mily szenvedéseket okozának. A magyar nemzetnek fenn kell tartani államiségét, megadva azonban befelé minden lehető szabadságot. Azt mondják a kisebbségi javaslat védői, hogy a többségi nem csak meg adja azt, de az ellenkezőt eredményezendi; ezért röviden fejtegeti az általuk felhozott vádakot, melyek főként 3 pontban egyesülnek.

A mi az első vádat illeti, a magyar nyelv suprematiját a többiek felett, azt hiszi, ez nem valami illetéktelen, jogosulatlan suprematia. Minden oly államban, melyben több nyelv divatozik, van és kell lenni egy nyelvnek, mely közevitől, miutegy vezérnyelvvül szolgáljon; erre pedig azon nemzetiségek van hivatalu, mely bír a természetes, megkívántat kellekkel, min: szám, gazdaság, erőtelenség és történelmi jogsultság; hogy pedig mindez Magyarországon jelenleg a magyarak van birtokában, azt még a kisebbségi javaslat védői sem tagadják, s így a magyar nyelv suprematija nem valami privilegium, hanem egyszerűen constatalása a létező állapotnak. Arra, hogy egy nyelv uralkodjék egy területben, megfélelő legvén B. Eötvös József; csak azon contra kiván még megjegyzést tenni, hogy a nem magyar nemzetiségek hállá vétettek ezéba, mert törvény által el nem ismertettek. Lehet e ily vádat emelni azon törvényhozás ellen, mely csak néhány nap előtt az iskolai törvényben biztosította minden nyelvvül polgárát, hogy egész s le felsőbb tanítványtétik saját anyanyelvén nyerhet oktatást? Meg van győződve, ha valamely nemzet ily állapot mellett elhal, az elhal minden törvények daczára, mert nem élteképek. Végül a kisebbségi szónokokat, hogy miután már eléggé kifejezett adtak elégedetlenségüknek, ne akadályozzák tovább a javaslat törvénynyé emelését, mert különben az időből kifogyván, a kormány más hiában kénytelen lenne a régi törvényeket végrehajtani, melyek, hogy minők a most javaslatához képest, azt bármennyire igyekezzenek is az ellenkezőt bizonyítani, mindenki tudja jól. Végül kijelenti, hogy ha a javaslat többségi törvénynyel nem volnaan kielégítve a nemzetiségek, ő azért nem szavazna oly törvény alkotására, mely a hazaromlására vezetne (Éljenek).

E nagy tetszéssel fogadott beszéd után

a ház nagy felgyűzést s türelmetlen n o j o v i meguyuvá kívánja a ne ezmeje. Mi irányban k szas, nagy dott beszéd szavaz. — pant zaj k v á t h Laj h o c k y többség rész felovaltatja hogy eláll haszalan. B beszédét s n hogy a nem lődését és hosszú beszé kzetve a a többségi j Minden barosan sű zseuban tov seam János hosszú beszé néhány rövi ritlet képv Deák által gek megny gadjá el a t talmazza a a fejtett elvek get sérteti; töstéget a ny szantastija a sitásokat a s javaslatát p Flóris egyz dását kijele Berzenczey JEFF T. Miss J. folytonos Berzenczey ségi javasla Ferencz: N indokolni te Eötvös J közp. bizotts zót előadjá Kérdés kzeté téteti A ház t szerkeztet. Követ nézve néleg Elfogad lnek 24 ó voltak 113: 405 képvise Deák F a ház roppal letes vita al

A nov. 28-ki ülésen napirenden van a nemzetiségi törvényjavaslat tárgyalásának folytatása. — Papp Zsigmond nincs megelégedve a többségi javaslattal; ő elismeri, hogy szükséges egy összekötő kapocs, egy államnyelv s ez legyen a magyar, de csak a kormányzatban, föltőlre lefele, míg alulról fölfelé a nyelvhasználat ne korlátozassék. — Tiszta Kálmán általános figyelem közt szól a többségi javaslat mellett. Az idő rövidsége miatt nem akar a nemzetiségi kérdést elméleti fejtegetésbe bocsátani, csak néhány megjegyzést kíván tenni a javaslat ellen felhozottakra. Hazánkban úgy, mint minden más fennálló államban, az államal alakulás azon időtől kezdődvén, a mint egyik hatalmas törzs, nálunk a magyar a földet elfoglalta, természetes, hogy magyar államnak kell lennie. Nem akar a hódító jogból semmi következtetéseket vonni, mert úgy s az adokon át békében élünk a többi nemzetiségekkel s a felmerült viszályok csak egyes homályos pontok a történelem tükrén, melyekre csak azért kell megemlékezni, hogy esztünkbe jussanak, mily szenvedéseket okozának. A magyar nemzetnek fenn kell tartani államiségét, megadva azonban befelé minden lehető szabadságot. Azt mondják a kisebbségi javaslat védői, hogy a többségi nem csak meg adja azt, de az ellenkezőt eredményezendi; ezért röviden fejtegeti az általuk felhozott vádakot, melyek főként 3 pontban egyesülnek.

A mi az első vádat illeti, a magyar nyelv suprematiját a többiek felett, azt hiszi, ez nem valami illetéktelen, jogosulatlan suprematia. Minden oly államban, melyben több nyelv divatozik, van és kell lenni egy nyelvnek, mely közevitől, miutegy vezérnyelvvül szolgáljon; erre pedig azon nemzetiségek van hivatalu, mely bír a természetes, megkívántat kellekkel, min: szám, gazdaság, erőtelenség és történelmi jogsultság; hogy pedig mindez Magyarországon jelenleg a magyarak van birtokában, azt még a kisebbségi javaslat védői sem tagadják, s így a magyar nyelv suprematija nem valami privilegium, hanem egyszerűen constatalása a létező állapotnak. Arra, hogy egy nyelv uralkodjék egy területben, megfélelő legvén B. Eötvös József; csak azon contra kiván még megjegyzést tenni, hogy a nem magyar nemzetiségek hállá vétettek ezéba, mert törvény által el nem ismertettek. Lehet e ily vádat emelni azon törvényhozás ellen, mely csak néhány nap előtt az iskolai törvényben biztosította minden nyelvvül polgárát, hogy egész s le felsőbb tanítványtétik saját anyanyelvén nyerhet oktatást? Meg van győződve, ha valamely nemzet ily állapot mellett elhal, az elhal minden törvények daczára, mert nem élteképek. Végül a kisebbségi szónokokat, hogy miután már eléggé kifejezett adtak elégedetlenségüknek, ne akadályozzák tovább a javaslat törvénynyé emelését, mert különben az időből kifogyván, a kormány más hiában kénytelen lenne a régi törvényeket végrehajtani, melyek, hogy minők a most javaslatához képest, azt bármennyire igyekezzenek is az ellenkezőt bizonyítani, mindenki tudja jól. Végül kijelenti, hogy ha a javaslat többségi törvénynyel nem volnaan kielégítve a nemzetiségek, ő azért nem szavazna oly törvény alkotására, mely a hazaromlására vezetne (Éljenek).

E nagy tetszéssel fogadott beszéd után

A nov. 28-ki ülésen napirenden van a nemzetiségi törvényjavaslat tárgyalásának folytatása. — Papp Zsigmond nincs megelégedve a többségi javaslattal; ő elismeri, hogy szükséges egy összekötő kapocs, egy államnyelv s ez legyen a magyar, de csak a kormányzatban, föltőlre lefele, míg alulról fölfelé a nyelvhasználat ne korlátozassék. — Tiszta Kálmán általános figyelem közt szól a többségi javaslat mellett. Az idő rövidsége miatt nem akar a nemzetiségi kérdést elméleti fejtegetésbe bocsátani, csak néhány megjegyzést kíván tenni a javaslat ellen felhozottakra. Hazánkban úgy, mint minden más fennálló államban, az államal alakulás azon időtől kezdődvén, a mint egyik hatalmas törzs, nálunk a magyar a földet elfoglalta, természetes, hogy magyar államnak kell lennie. Nem akar a hódító jogból semmi következtetéseket vonni, mert úgy s az adokon át békében élünk a többi nemzetiségekkel s a felmerült viszályok csak egyes homályos pontok a történelem tükrén, melyekre csak azért kell megemlékezni, hogy esztünkbe jussanak, mily szenvedéseket okozának. A magyar nemzetnek fenn kell tartani államiségét, megadva azonban befelé minden lehető szabadságot. Azt mondják a kisebbségi javaslat védői, hogy a többségi nem csak meg adja azt, de az ellenkezőt eredményezendi; ezért röviden fejtegeti az általuk felhozott vádakot, melyek főként 3 pontban egyesülnek.

A mi az első vádat illeti, a magyar nyelv suprematiját a többiek felett, azt hiszi, ez nem valami illetéktelen, jogosulatlan suprematia. Minden oly államban, melyben több nyelv divatozik, van és kell lenni egy nyelvnek, mely közevitől, miutegy vezérnyelvvül szolgáljon; erre pedig azon nemzetiségek van hivatalu, mely bír a természetes, megkívántat kellekkel, min: szám, gazdaság, erőtelenség és történelmi jogsultság; hogy pedig mindez Magyarországon jelenleg a magyarak van birtokában, azt még a kisebbségi javaslat védői sem tagadják, s így a magyar nyelv suprematija nem valami privilegium, hanem egyszerűen constatalása a létező állapotnak. Arra, hogy egy nyelv uralkodjék egy területben, megfélelő legvén B. Eötvös József; csak azon contra kiván még megjegyzést tenni, hogy a nem magyar nemzetiségek hállá vétettek ezéba, mert törvény által el nem ismertettek. Lehet e ily vádat emelni azon törvényhozás ellen, mely csak néhány nap előtt az iskolai törvényben biztosította minden nyelvvül polgárát, hogy egész s le felsőbb tanítványtétik saját anyanyelvén nyerhet oktatást? Meg van győződve, ha valamely nemzet ily állapot mellett elhal, az elhal minden törvények daczára, mert nem élteképek. Végül a kisebbségi szónokokat, hogy miután már eléggé kifejezett adtak elégedetlenségüknek, ne akadályozzák tovább a javaslat törvénynyé emelését, mert különben az időből kifogyván, a kormány más hiában kénytelen lenne a régi törvényeket végrehajtani, melyek, hogy minők a most javaslatához képest, azt bármennyire igyekezzenek is az ellenkezőt bizonyítani, mindenki tudja jól. Végül kijelenti, hogy ha a javaslat többségi törvénynyel nem volnaan kielégítve a nemzetiségek, ő azért nem szavazna oly törvény alkotására, mely a hazaromlására vezetne (Éljenek).

E nagy tetszéssel fogadott beszéd után

A nov. 28-ki ülésen napirenden van a nemzetiségi törvényjavaslat tárgyalásának folytatása. — Papp Zsigmond nincs megelégedve a többségi javaslattal; ő elismeri, hogy szükséges egy összekötő kapocs, egy államnyelv s ez legyen a magyar, de csak a kormányzatban, föltőlre lefele, míg alulról fölfelé a nyelvhasználat ne korlátozassék. — Tiszta Kálmán általános figyelem közt szól a többségi javaslat mellett. Az idő rövidsége miatt nem akar a nemzetiségi kérdést elméleti fejtegetésbe bocsátani, csak néhány megjegyzést kíván tenni a javaslat ellen felhozottakra. Hazánkban úgy, mint minden más fennálló államban, az államal alakulás azon időtől kezdődvén, a mint egyik hatalmas törzs, nálunk a magyar a földet elfoglalta, természetes, hogy magyar államnak kell lennie. Nem akar a hódító jogból semmi következtetéseket vonni, mert úgy s az adokon át békében élünk a többi nemzetiségekkel s a felmerült viszályok csak egyes homályos pontok a történelem tükrén, melyekre csak azért kell megemlékezni, hogy esztünkbe jussanak, mily szenvedéseket okozának. A magyar nemzetnek fenn kell tartani államiségét, megadva azonban befelé minden lehető szabadságot. Azt mondják a kisebbségi javaslat védői, hogy a többségi nem csak meg adja azt, de az ellenkezőt eredményezendi; ezért röviden fejtegeti az általuk felhozott vádakot, melyek főként 3 pontban egyesülnek.

A mi az első vádat illeti, a magyar nyelv suprematiját a többiek felett, azt hiszi, ez nem valami illetéktelen, jogosulatlan suprematia. Minden oly államban, melyben több nyelv divatozik, van és kell lenni egy nyelvnek, mely közevitől, miutegy vezérnyelvvül szolgáljon; erre pedig azon nemzetiségek van hivatalu, mely bír a természetes, megkívántat kellekkel, min: szám, gazdaság, erőtelenség és történelmi jogsultság; hogy pedig mindez Magyarországon jelenleg a magyarak van birtokában, azt még a kisebbségi javaslat védői sem tagadják, s így a magyar nyelv suprematija nem valami privilegium, hanem egyszerűen constatalása a létező állapotnak. Arra, hogy egy nyelv uralkodjék egy területben, megfélelő legvén B. Eötvös József; csak azon contra kiván még megjegyzést tenni, hogy a nem magyar nemzetiségek hállá vétettek ezéba, mert törvény által el nem ismertettek. Lehet e ily vádat emelni azon törvényhozás ellen, mely csak néhány nap előtt az iskolai törvényben biztosította minden nyelvvül polgárát, hogy egész s le felsőbb tanítványtétik saját anyanyelvén nyerhet oktatást? Meg van győződve, ha valamely nemzet ily állapot mellett elhal, az elhal minden törvények daczára, mert nem élteképek. Végül a kisebbségi szónokokat, hogy miután már eléggé kifejezett adtak elégedetlenségüknek, ne akadályozzák tovább a javaslat törvénynyé emelését, mert különben az időből kifogyván, a kormány más hiában kénytelen lenne a régi törvény

bolni 5 z teljes lebesés nem- iség, a n belül aditvá megho- nlonben i) percezi rja sza- kerllet keveset et meg- fogadja tin volt r, mert n diva- 1836- ndatott, hanem tudott enyész- gondos- lok stb. mit a báb ha- tást ezt elhozott nt nem jelent- hajgja bbségi fogal- lágyi szava- zó szá- a meg- k még- lágyi i, mert slatot: vet, az nemzet ellen- teljesh György zottság kifeje- a meg- iségek el. Hi- ratára vnyaslat János, t eláll van a sának meg- smeri, s, egy esk a alról k- zt szól idése meletti meg- felho- azon almas glatta, k kell ni kö- dokon rekkal halyos csak a jus- a ma- misá- lehető vas- g nem endi; hozott egye- gyar t hi- atlan lyben egy rez- zeti- zetes, gaz- ság; elen- ég a sigy lami ulása helyv gző ivan gyar t tör- vny vá- mely yben hogy nyá- zód- ellett zára, a szó- zést zák mert any brve- k a byre- zani, hogy vol- nem ha- ntán

a ház nagy zajjal sürgét szavazást, s a még feljegyzett szónokoknak elállást, de hosszas türelmetlenkedés hasztalan, szót emel M a n o j l o v i c s Milán, nem látja mai nap a megnyugvásra előnek a szabadságot, hanem kívánja a nemzetiséget is, mert ez is a század kezéje. Mivel pedig a kisebbségi javaslat ez irányban kizárható, a többség nem, hoz- szas, nagy zaj s kevés figyelem közt elmon- dott beszédben a kisebbségi javaslat mellett szavaz. — Szavai végeztével a ház újabb rop- pant zaj között sürgeti a szavazást; H o r- v á t h Lajos, S z e l e c s e y László, L e- h o c z k y Egyed, H o r v á t h Döme a többség részéről ellállnak a szótól. Az elnök felolvastatja a feljegyzett szónokok névsorát, hogy elállási szándékukat kijelentsék, de hasztalan. M a r k o s István nem hagyja el beszédét s nagy zaj közt szükségesen találja, hogy a nemzetiségi kérdés keletkezését, fej- lődését és jelen állását kifejtse; megteszi hosszú beszédben, melyben egyebiránt, lez- kértetve a román és szász szónokokat, végül a többségi javaslat mellett nyilatkozik. Minden szónok szavainak végeztével vi- harosan sürgeti a ház a szavazást; a vita azonban tovább folyik. — P o p o v i c s Des- seanu János a kisebbségi javaslatot pártolja hosszú beszédben; ellenben Z e m e s k á l Mór néhány rövid szóval, mint egyik fő ajku ker- rület képviselője kijelenti, hogy a többségi Deák által módosított javaslatban a nemzetisé- gek megnyugodhatnak, ezért is ő azt elfo- gadja (Eljéztes). — M a n i u Arel nem fo- gadja el a többségi javaslatot, mert nem tar- talmazza a ház által ez ügyben többször ki- fejtett elveket. Nem akarja ő az állam egysé- gét sérteni; de nem tudja a kormányzat lehe- tőségét a nyelv használatától feltételezni. Visz- szantastja a kisebbségi ellen mondtó gyanu- sításokat s mint ezirányosabbat, a kisebbség javaslatát pártolja. M i u t á n R u d n y á n s z k y Flóris egyszerűen Deák javaslatának elfo- gadását kijelenti, szót emelnek: M e d á n E. Berzenyey L., Binder M., Macellarin, Droth- lell T. Misses J., Papp Máté és Mocsonyi J. folytonos zaj és zúgás közt, az egyetlen Berzenyey-t kivéve, mindnyájan a kisebbségi javaslat mellett. Azután fellép. Deák Ferencz: Nem akarja indítványát újabban indokolni, tehát azonnali szavazást ajánl. — E ö t v ö s J. b. Deák F. indítványát, mint a közp. bizottság javaslatával elvben megegye- zőt elfogadja. Kérdés! Először a közp. bizottság szer- kezetét kéri. — A ház nem fogadja el a közp. bizottság szerkezetét. Következik a kisebbs. javaslat, melyre nézve névleges szavazás történik. Elfogadása mellett, vagyis igennel fe- lülnek 24-en; nemmel feleltek 267-en; távol voltak 113-an: elnök nem szavazott. Összesen 405 képviselő. Deák F. indítványa kérdést feltételez a ház roppant többsége elfogadja azt a rész- letes vita alapjául. A nov. 29-ki ülésben Horváth B. igazságügyi miniszter t. javaslatot „a kato- nai bíróságok illetékességéről“ tesz le a ház asztalára. Napirenden van a költségvetési bizott- ság jelentése, mit B e n e c k y Gy. olvas fel; továbbá a nemzetiségi egyenjóságról szóló t. javaslat részletes tárgyalása. Ennek meg- kezdése előtt M o c s o n y i S. a maga és elv- társai nevében kijelenti, hogy a Deák t. va- laslatára a felelősséget magukra nem vál- lalhatván, annak részletes tárgyalásában részt nem vesznek. M i l e t i c s Sz. pedig tiltakozik a lapok azon állítása ellen, hogy a kisebbségi javaslatot csak egy két ember pártolta, mert minden román, tót és szorb képviselő a mellett nyilatkozott (Mocsonyi S. elvtársai eltávolozták). — Ezután a részle- tes tárgyalás következik. A nov. 30-ki ülésben: napirenden van a vegyes házassági válóperekről szóló t. javaslat tárgyalása. Nyáry P. nem akarja a szent szék- ek elterelését indítványozni; de azt, mi az állam joga, permissive sem akarja oly testületre ruházni, melynek gyakorlására ez nem joga- sult. A javaslat 2-ik szakaszának végső 5 sorát kihagyandónak véli. E ö t v ö s J. azt hiszi, hogy a törvényhozás jogkörén kívül esik a kérdéses ügyben imperative járni el. A 48 ki törvényekben kimondott jogenyel- lőség elvéről szükséges foly az, hogy protes- tánsoknak is megadásuk az önbíráskodás joga, akár élnek ők e joggal, akár nem. B o- r y K. felszólalása után C s a n á d y Kije- lenti hogy a házasság nem más, mint magán szerződés. (Besze kibékült: Szenté!) Ő azt hiszi, hogy a vallás- és közokt. miniszter a 1848-iki törvényekhez képest retrograd irányban haladt. Szász K. szemben azon ténnyel, hogy a törvényhozás a szent székeket — ha ideiglenesen is — megtagyta, azt véli, hogy a protestánsoktól a jogot, hogy az 1791, XXVI t. cz. alapján szent széküket állítsa- nak, megtagadni nem lehet. Ezt mint törvény- hozónak kell mondania, mint protestáns, ő sem akar élni a joggal. B ó n i s S. szerint a bíráskodás az állam joga; ha a kormány a jogenyellesség elvénél fogva adna a protestánsoknak szent széküket, a szent szék örökítőné meg. Nyáry pártolja. T i s z a K. Nyáry mellett, C s i k y a t. javaslat ellen szól. — Elnök ezután fölte- vé a kérdést, — a ház a t. javaslatot a rész- letes tárgyalás alapjául elfogadja.

Levelezések.

Pálfa, nov. 25. 1868. Főt. szerkesztő ur! Itt küldöm Ft-nek a simontornyai egyházkertlet kath. lelkészeinek f. évi oct. hó 27-én a tamási plebánusban megtartott öszi gyűléséről szóló jegyzőkönyvi kivonatát. Ezen értekezleten a főt. kertlet al- es- peres Szigárd Ignác tamási plebánus ur- lönklete alatt jelen voltak: Nagyistelelti

Szegfő Mihály ozorai plebánus, Plosszer János miszai plebánus, Németh Pál regőli ple- bánus, Dallmann György kis székelyi plebá- nos, Hangyály Mihály pinchehelyi plebánus urak, — továbbá t. Németh Béla pinche- helyi segédlelkész, Raisz György tamási segéd- lelkész, Kómvics Gyula ozorai segédlelkész urak, és Forster Ernő pálfai plebánus s kert- leti jegyző. A Főt. al-esperes ur elnöklote alatt a lelkész urak elfoglalván helyeiket — a Sz. lélek segítségül hívása után, — elsőbbsen ol- vastattott Sz. Pál apostolnak a Tessaloniaiak- hoz intézett 2-dik levelének 3-dik fejezetét. Ezt követő a tavaszi gyűlés alkalmával szerkesztett jegyzőkönyvnek a ker. jegyző ur által történt felolvasása. Továbbá — a nmélt. püspöki kar által kidolgozott autonómia alapsabályok kerül. al-esperestünk által elterjesztetvén, hatá- roztuk: 1 ször. Miután a nmélt. püspöki kar azon alapsabályok kidolgozta után egész más utat vágott be, — mert Deák indítványára egyháznak autonómiájának alapjául a dem- ocr. szervezkedést fogadta el, miáltal mint- egy visszavétetnek a fennebbi alapsabályok, — azok tárgyalásába nem bocsátkozunk. Főlkérdendők tartotnak azonban — Deák indítványa elfogadása folytán — nagymélt. püspökünknek, hogy az időben, midőn egyház megvénnek a képviselők megválasztása végett választókerületekre leszen felosztandó, e felosztást meghallgatásunkkal kegyeskedjék tenni. Semmi sem lenne ugyanis demost. al- apra fectendők autonómiánkban vesző- lyesb, mint az, ha hibás felosztás folytán, oly választókerületek is lennének, melyekben még csak találni sem, annál inkább válsza- tani nem lehetne képesített világi buzgó kath. képviselőket. Ugyanaezért továbbá: Mivel a nmélt. püspöki kar fennebb említett eljárása által nem csak magyar kath. egy- házunk autonómicus szervezkedését mondotta ki, hanem ennek demosticus alapjai fectetését is már elfogadta, és így világi katho- likusaink befolyását kath. ügyeinkbe, — s ezzel hallgatag azt is, hogy egyházügykeze- lési nyelv a m a g y a r k ö z s e n h a z á n k a n k. Elhatároztuk 2 or. Most mindjárt, tehát jelen kertletti gyűlésünk jegyzőkönyvét is, melyben már is egyháznak autonómiáját illető határozatunk van, az ország nyelvén vinni. Nehogy bár- mikor szervezkedés után jegyzőkönyveinkre hivatkozás történvén, világi képviselőink előtt az érthetetlen legyen. Fiuu tisztellett kérvén nagymélt. püspökünknek, hogy ezt a fennebbi, s más számos ok miatt, — melyek hírlapilag anyiszor hordatnak föl — nem csak helyben hagyja, hanem, hogy jövőre papi kertleteink jegyzőkönyveit a haza hatá- rán belül minden egyház kertletben, magyar nyelvben vitessenek, elrendelni méltóztassék, valamint azt is: 3-or. Hogy Anyakönyveink, melyeknek magyar nyelvű vezetése már az 1839^o tör- vények által elrendelve lön, legalább is jövő 1869-dik év kezdetétől ez egyházmegye Magyarországhoz tartozó minden plebánijá- ban életbeléptetessék. Zokon esnék ugyanis a kertlet tagjainak, ha a sok mindenben igaztalanul gyanúsított clerus e miatt is meg- rovás alá esnek. Nem különben. 4-or. Hogy más jelen évi templom szá- madásaink (— eddig is anomalia lévön latin nyelvben szerkesztett számadásainkat egyedek által iratni alá, kik latinul nem értenek —) ez illetők által is értett országos nyelvben vezettessenek. Midőn mindezeknek hiv. elren- deléseért esdünk nmélt. püspökünk előtt, azt is kérendőnek találjuk, hogy az ezekhez, az anyakönyv, s számadáshoz kellő rovatos ivékrl is rendelkezni kegyeskedjék. stb. stb. Több fontos tárgy megvitatása után a hálaadó ima végeztével a kertlet lelkészei egymást testvérileg kölcsönösen üdvözölvén, délutáni 2 órákor az Ur nevében szétoszlottak. Forster Ernő pálfai plebánus kertletti jegyző, és pápai t. kamarás.

BELFÖLD.

Hazai ügyek. — A horvát országgyűlési képviselők multihéten fogadtattak király ő Felsege által, ki Soics püspök üdvözölő beszédére azt választotta, hogy ezt uralkodás legelső nap- jai közé számítja, s a magyar horvát kibékü- lést nem csak a két királyságra, de az egész monarchiára epochalis eseménynek tekintti; végül biztosítja a horvát autonómia fenntar- tását. Soics püspök aztán egyenként bemutat- ta tagokat, kiknek mindegyikéül nyájás sza- vakat váltott. A palotából testületileg Simor János hercegrápmász mentek a követek. — A magyar delegáció nov. 26 ki- títésében Lator Gábor interpellálta a külügy- minisztert, valjon ő Felsegének a czimkér- dekre vonatkozó legfelsőbb kéziratú notifi- cáttott e már a külföldön? mire b. Orsz. Béla a külügyminiszter nevében azt válaszolta, hogy a notifiáció és utasítás a külképviselek- höz már elküldetett. — A Deákpart nov. 28-ki esti club- beryülésén a közös nyugdíjak kérdésével fog- lalkozott. A „P. L.“ ez alkalomból a követ-

kező sorokat írja: „Nem akarjuk kétségbe vonni a Nádasdy gróf miniszternek, Geringer- nek (szinten magyar), Ozezovichnak, Andre- ánszknak (államtanácsosok), Forgáchnak, Zichy Hermannak Privéczernek (kancelle- rók) másoknak adandó nyugdíjak népszerű- len voltát és sajnáljuk, hogy a miniszterium oly sokáig várakozott, hogy épen az új vá- lasztások előtt — melyekre e nyugdíjak meg- szavazása épen nem fog jótékony behatást gyakorolni — terjesztette elé a törvényjavas- latot — épen most, midőn a rendes budget 5-6 millió s a rendkívüli 2 millió deficitje- nem számítva ide a bonvádsereg felfegyver- zésére és felszerelésére szükséges 9-10 mil- lió forintot, — mint halljuk, kellemetlen levonásunk indítványba hozatalára kényse- riti a pénzügyi bizottságot; de a helyzet olyan, hogy nem lehet kételkedni a fölött, miké- Deak — de csakis ő egyedül — fog az ügy- nek a miniszteriumra nézve kedvező fordulat adni s oly indítványt javasolni, mely egyrészlről a Deákpart számos tagjait meg- nem sérti, kik az osztályokban e tárgyra va- natkozó zeteiknek már kifejezést adtak, másrészlről azon lehetőséget nyújtja, hogy a közös nyugdíjak az 1869 ki magyar költség- vetésbe felvéssenek.“ — Nov. 26-án az egyesült királyságok összes képviselői és az országgyűlésen meg- jelenl főispánok és főurak megjelentek Deák Ferencznel, kit valamennyiök nevében gr. Pejacsevics László üdvözölt magyar nyelven. — A magyar delegáció nov. 27-ki nyil- vános ülésében végig tárgyalta a külügyi és tengerészeti budgetet, melyekre nézve a bizottsági javaslatok elfogadtattak. — Az osztrák delegáció hadügyi bizottsága el- készültvén — munkálataival, a hadseregeket 75,424,000 frtra előirányzott költségeit 64,459,990 frtra. tehát több mint 10 millióval szállította le. — A Deák-part nov. 29-ki clubb tésében elhatározta, hogy a jelen országgyűlésen tar- tama alatt az idő rövidsége miatt más vasuti- törvény ne intéztessek el, mint a nagyvár ad kolozsvár brassói vonal. Németszág. Berlinből nov. 25-éről írják: a tegnapi „Kreuztzt“ így szól a vere- könyvben Észak-Schleswigre vonatkozó tét- telg: „Oly háború, melyet Porosz- rág ragaskodása Alsen és Düppel birtoká- hoz idézne elő, Észak-Németszágban ugyanoly erőmegfeszítésre adna alkalmat az államok és népek részéről, mint az 1813. vagy 1815 ki; még Dél-Németszágban is felébredne a nemzetiégi érzet. Nem Porosz- ország hívja ki tehát a háborút, hanem az, ki kényserítve ezt, hogy adja fel a jogos tulajdönt és a német nemzetiséget.“ — Berlinben feltűnik, hogy félhivatalos körökben még mindig hiszik a tavaszszal bekövetkez- hető háborút. Annyi igaz, hogy a hadügy- miniszterium készülteket tesz a Rajna mel- lett, hogy készen álljon minden eshetőségre. Így beszélnek több arzenál felállításáról az egész rajnai vonalon. Ezenkívül a fegyver- szükséglet biztosítására az északi német szövetség műszaki intézeteiben egyre dolgoznak. Angliában a liberálisok győztek; mint Londonból távirják, eddig 375 liberális és 258 conservatív választatot meg. Disraeli poli- tikája meg van ingatva és azzal együtt az államegyház eszméje is Irlandban. — A sza- badelvtel pártközlőnei már Gladstone-mi- niszterium alkotásáról beszélnek. Egy lap szöbe hozta Viktoria, királynő leköszönését is, a ki, mint mondják nem akarja magára vállalni a felelősséget, az államegyház eltör- lése miatt. Ehhez kötik még III. Napoleon találkozását a valési herceggel. — Az angol alsóház valósintulleg decz. 10-én fog össze- ülni. Az angol alsóház valósintulleg, decz. 10-én fog összejönni. Az új esküformula kö- vetkező: „En N. N. esküvel fogadom, hogy ő felségét, örökösét és utódait, mint becsulle- t és hű alattvaló, a törvény értelme szerint fogom szolgálni. Isten engem úgy segíljen.“ — A királyné deczember 14-ig mulat W i n d- s o r b a n és azután O s b o r n e b a vonul. A holland királyné még mindig Angliában mu- lat. M a n c h e s t e r b e n és a londoni h y d e p a r k b a a mult évben kivégzett féniek halálának évfordulatán napján a nép tüntetett, ankkül, hogy nyugtalanúságok fordultak volna elő; de több kertletbeli választásoknál verekedés ment végbe. Közlebből ki- lencz conservatív tag páirségre fog emeltni. Az e m i g a n i közbizonyba beomlásánál is, még 57 ember vesztette el életét. Spanyolországban még mindig keresik a királyt és tétovázna a kormányforma meg- határozásával. Don Carlos emberei azonban mozognak, de a nép köztársasági érzülete sokkal erősebb, semhogy a gyűlölt trónkö- zeli rokonszenvre tállalhatna, B a r c e l o n á- b a n és több más nevezetes városban a nép a federatív köztársaság mellett nyilatkozott. Izabella még mindig jogot tart a spanyol trónra és csak akkor szándékozik a jelenleg- meg csak 12 éves fia javára leköszönni, ha az a teljes kör eléré. E p a r t e r o tábornok a salamancai polgárokat felszólította, hogy a kormányt támogassák. T o p e t e a tenger- sért újjászervezését illetőleg rendeletet adott ki; S a g a s t a belügyér a közigazgatásban több újítást hozott be. Ceba szigetén a felkelés még nem csendesült el. Dunafejedelemségek Bukarestből: tá- virják nov. 27-éről: A kamara ma nyitott meg. A fejedelmi trónbeszéd mind az ország állapotát, mind a viszonyokat a külfölddel kitűnőnek mondja; a pénzügyi virágzó s az ország forgalmi közegei óriási lendülettel indulnak. A trónbeszéd kiemelt továbbá, hogy a párisi szerződés és az ország állapota a legszigorubb semlegességet teszik kötele- séggé, melynek a kormány minden időben meg is felel. A fejedelem végül a pártvillan- gások megszüntetésére int. B r a t i a n o t,

KÜLFÖLD.

mint a „P. Lloyd“ bukaresti távsürgönyéből értesülünk, a Porta azon határozott fellépése birta lemondására, hogy a diplomatiai viszony- lat megszaktásával fenyegetőzött. A Porta ezen erőlyes fellépése bizonyosan nem tör- tént a nyugati hatalmasságok egyetértése nélkül, s így azon tudósításoknak, melyek a Porta és a nyugati hatalmasságok közötti diplomatiai alkudozásokról szóltak, a buke- resti úrmek tovább terjedésének meggát- lására, mindenesetre volt alapjuk. — A „Nordd. Allg. Zig.“ erősen visszautasítja azon vádat, mintha Poroszország Romániát Magyarországra rovársára nagyobbitani szá- ndékozná: „A román avagy szláv igazgatós- kintása porosz részről Magyarország ellen, így szól, valoban veszélyt hozhatna ez utó- bira, s ha csakugyan tény lenne Poroszország ez ellenséges magatartása Magyarországgal szemben; nem lehetne csodálunk, ha a ma- gyar kormány az ország megmentésére szö- vetségesek után látna. De ha meggondolja a magyar sajtó, hogy Poroszország nem lehet oly balga, miszerint egy hatalmas barát áldozzon fel s helyette a nyomatékalan ro- konszenvű, t vol s európai hatalmak gyám- sága alatt álló Románia ölelje fel: minden- esetre érteni fogja a bécsi lapok Poroszország ellen szört vádjait. — Mi Németszág északi részében sokkal távolabb esünk a romániai pártok zavargásai és tervei föl, semhogy jelentőségüket felfoghatnók. S ha azokat Ma- gyarország agasztóknak avagy épen vesző- lyeseknek tartja magára nézve: bizonyára Poroszország az utolsó állam, mely a magyar szomszéd háborgatásait Románia által köz- nyösen venné.“ Az Északamerikai egyesült államok déli részében még folyást tartanak a surló- dások a fehérek és feketék között. Az india- nok támadó magatartása koronkint hevesebb mérvben nyilvánul, és az utóbbi időben meg- int egy vasuti vonal lett dübök áldoztatá- vá. Arkansas kormányozta új hadesapatokat szervezett ellenük. Uj Orleansból jelentik, hogy a fölkelők Pamanlipárnál megverték Escobedo mexikói csapatait, minek folytán Escobedo letette az északi hadosztály pa- rancsnokságát. M e x i k ó b a n daczára a bé- kes híreknak, a rend még nem állott helyre. Az ottani congressus legújabb törvénye meg- engedti a mexikói polgároknak az önvédel- mőkre való fegyverviselést. Chili és Peruban ujlagos földrendés volt. Buenos Ayresből okt. 14-ről érkezett hí- rek nem kedvezők az egyesültek nézve, és arról tanuszkodnak, hogy a háború meg soká fog tartani. A Lopez ellen küldött hadsereg csak nagy n hezen hatolhatott előre és csak Palmarnál bukkant az ellenségre. A Tebi- canry-folyam hajóztatása nagy nehézséget nyujt, és az egyesültek páncellos hajói itt több ízben nagy veszteséget szenvedtek. Ugy látszik, hogy Lopez még mindig ura a hely- zetnek, és hogy a harez kimeneteléről még soká nem kapunk hiteles tudósításokat. Havannából, írják, hogy P a r t o - P i - c i p - b e n nagy várakozással vannak Valme- sada tábornok megérkezése iránt. A tábornok döntő ittkézetet fogadott el, s eddig ötszáz forradalmár tette le fegyverét. H a y t i szig- eten Salmave pártja apadóban van s ő sokat vesztett népszerűségéből. A b e n g a l a i öböl- ben erős viharok dúlhöngtek, több hajó par- tra vetetett és a szárazföldön is érezték pusztító hatását. Oroszországban a nők között propa- ganda tám dt a szabad eszmék hirdetésére. Több előkelő orosz hölgy ugyanis egy n ő i e g y e t e m felállítására iránt kervényt nyujtott be. Az orosz kormány a moszkvai és kiwei diákok között fenállott politikai összekötte- nek nyomára jött. Egy tanulóval ugyanis több H e r z e n f e l e t e n Londonban nyomott forradalmi ríporatot találtak, és innen derült ki a politikai összekötés létezése Ez okból több elfogatás történt. Az orosz kormány egyebiránt már annyira ment a lengyel nyelv illdőzésével, hogy a lengyel falvak és városok neveit orosz hangzású nevekkal cserélteti fel. A L e n g y e l o r s z á g b a n kiadóú utlevelek jövöben a „lengyel királyság“ czi- met nélkülözni fogják. Az orosz azt kívánja, hogy e név örök feledékenysébe menjen. A török kormány rendelete a k r e t a i menekültek hazaszállítását illetőleg, lassan teljesítették. A P y r e u s b ó l hajók hiányá- van eddig mind ösze csak 3000 ember száll- itottatott haza. A török kormány megszüntette a diplomatiai közlekedést O r o s z o r s z á g- gal és valószínűleg ez okozta, hogy a B r a - t i a n o - m i n i s z t e r i u m, az orosz törekvé- sek e szolgája leköszönt. Az oláh fejedelem Cogolnitscheaunnt-bizta meg új kabinet alakításával, és remélhető, hogy az új kor- mány kellő hatálylyal fogja ellensúlyozni az orosz beavatkozást, és a béke fenntartását főleg szemé előtt tartandja. Konstantinápoly- ban a görög klerus már összeült, hogy a bol- gár egyházzal kérdétt felet tanácskozzék. Görögországból távirati tudósítás je- lentette, hogy P e c o p r i c a l i s t ö b b s z á z önkényes és kellő mennyiségű ágyúutleggel Kandiába ment. A görög kormány, ugy lát- szik, kényserterve éri magát engedni a nép- nek, de egyuttal a török kormány és az eu- rópai hatalmak barátságát veszti el. A s z e r b k o r m á n y ünnepelesen fogadta a görög küldötteket. A két állam barátsága a közel jövőre biztosítva van. Franciaországban a nemzetország szervezésével ujlalg élénken foglalkoznak. Napoleon császár azt sürgette, hogy azzal még ez évi decz. 15-dike előtt készen legyenek. Párisban azt is beszéltek, a császár a gárda parancsnokaihoz január 1-jén beszédet fog tartani. — Compiegne-ben a nov. 23-kán vég- bement minisztertanácsban, Baudin ügy- pör tárgyalása forgott szőnyegen. Ezen ügy ellen- hatása gyanánt tekinthető, hogy Francia- országban a néposztály legmérsékeltbb ré- sze, sőt magok a kormányemberek is elfo- dulnak Napoleon császár politikájától —

Valenciennesben egy nő, ki Rochefort- féle hírlapokat (Lauterne) csempésztet be, 4 havi fogságra és 1000 franknyi bírságra ítél- tetett. — E körülmény, valamint az is, — hogy a császár a B a u d i n ú g y b e n aláírást nyitott hírlapok szerkesztőit annyira üldözi, világosan jellemzik Franciaország jelen helyzetét. A szerkesztők ellen mult pnteken kezdődött meg a pör, és a császár már inté- kedett, hogy azon esetben, ha az első bíróság őket felmentené, az itélet felebbeztessék. Porosz lapok az osztrák vörös köny- vel nincsenek megelégedve és, mint már em- líteni alkalmunk volt, Beust urat mondják ama fekete pontnak, mely Európa békéjét fenyegeti. A vörös könyvnek a prágai béke V i k p o n t j á r a vonatkozó része legnagyobb száka a porosz kormány szemében, és itt hangsúlyozták, hogy Poroszország birtoka) kiadására (érsd: E s z a k - S c h l e s w i g e t senkiesem kényserítheti; mert ilyesmi legott háborút vonna maga után. A porosz képvise- lőházban a vagyonelkobzási bizottság javas- lata, mely szerint György hannoveri királyi vagyona elkoboztassék, tárgyalásul elfogad- tatott. VEGYES. — A keeskemétkaloesai postavona- lon nov. 18-án a postát fegyveres rablók is- mélt megtamadták. Ennek folytán az ér- tékűldemények postai szállítása a mondott vonalon a közbiztonság teljes helyreállításáig megszüntetett. Ugy szintén az értékkűldemé- nyek postai szállítása a szeged-szegvári és szeged-dorozsmai vonalon is meg lett szüntetve. — Hunfalvy Jánost a berlini kir. föld- rajzi társulat kiltagjává választotta. — A svájci köztársaság elnöke le- velet intézett a pestvárosi tanácshoz, a sváj- ci nép nevében köszönetét fejezte ki a sváj- ci vízkárosultak javára történt tetemes adom-ányok és pénzbeli küldeményekért. — Felkérteztünk a következő sorok közlésére: Ft. szerkesztő ur! Az nap, melyen ezikkem beeres lapjában helyet lelt, az „Idők Tanujá“ ban az a bizonyos „Egy tanár“, a kit igen szivesen látunk Corzán tantványai közt a padokban ülni, ismét henczeg. A mul- kor mondatom, hogy itt okosodásnak ninc- sen helye. — A feladat nem fejtődik meg, mert két négyzetnek összege két tényezőre bontható föl mindenkor, de csak az a baj, hogy e két tényező képzetes, a mit az a bi- zonyos tanár, kiről fel sem merem tenni, hogy valóban tanár, nem tud. Tehát tessék ezen egyetlenlet megnézni: $(a + b\sqrt{-1})(a - b\sqrt{-1}) = a^2 + b^2$. Ugyan tisztelt tanár uram, mondja meg nekem, hogyan lehet absurdumból real? ho- gyan lehet képzetes tényezők szorzománya valós? De én higgadtan akarok szólni és csak annyit mondok, hogy az a „tanár“ s Lonkay piszkolódásai nem fogtak minket arra birni, hogy ezen hírlapi vitát folytassuk, hanem, ha ama tudós úr még azt meri mondani, hogy Pythagoras tételére egyszerűen, miként a fel- adat szól, folytonos szorzási számitásra átte- hető, „német brochure“-ban teszem pelengé- re ama tanár tanulatlanságát. Idem, ki nuper. — Reményi Edét tegnap azon nagy kiltintetés érte, hogy király és királyné ő felségei kivánatára játszott a budai vár- palotában, hol királynő ő felsége, udvari höl- gyek, több miniszter és diploma környeze- tében fogadta a művészt, kibezt mindjárt be- léptekor a legszebb magyarszággal intézte szavait. A program John Field, Liszt és Chopin remek műveiből volt összeállítva, s több hősies és lyrikus zamatu magyar zene- darabot is tetszés mellett adott elő a művész. Az előadás, mely 7 1/2 órákor kezdődött, 9-or ért véget, s király ő felsége szintén jelenlé- tel s kifejezett megelégedéssel tinte ki udvari kamara virtuzozát, ki egyszerű díszes magyar öltönyben jelent meg. — Trabert Edet ur, festész, a pécsi festészek társulata nevében szerkesztésünk útján elismerést szavaz Péchy István tolnai prépost urnak azon testvér, melyet az Esz- terházy-féle képtár megszerzése végett ajánlt. — A belügyminiszter Pestmegyét, kérelme folytán, rablókra, rablógyilkosokra, azok büntársaira, bírnészeire és orgazdáira nézve hat órá rögtönbíráskodási joggal ru- házta fel. — Nyiregyházaun mult vasárnap az ágost. hitv. templomban kétszázégy házasu- landó párt hirdettek ki Mily nagy ellentét ez Skotia Clyne kerületével, hol a hivatalos ki- mutatások szerint az idén egy házasság sem kötöttett, mert — a heringfogás az idén nem jövedelmezett úgy, mint más években. LEGUJABB. — Bukarest, nov. 29. A fejedelem Ghika Demeter bizta meg az új kabinet alakításával. Ma este a következő miniszteri névsor jött nyilvánosságra; Ghika Demeter elnök és külügy, — Cogolnitscanu helygy, — Goleasco Sándor pénzügy, — Papadupolo Calimachi vallás és közoktatásügy — és Duda Nemri ezredes hadtgyminiszter. — Páris, nov. 28. Delescluze 6 havi foga- ságra, 2000 frank pénzbírságra és polgári jogainak hat havi elvesztésére, — Peyrat és Duret pedig 2000 frank pénzbírságra ítéltet- tek el újabban. A Delescluze-re kimondott fog- sági büntetés a f. b. 14-én hozott itéletben ki- mondott büntetésbe beszámított. Herbard és Weiss 1000 frank pénzbírságra ítéltettek. — Nov. 30-dikáról érkezett hírek szerint Berryer meghalt. Olozaga Madridból Páriába érkezett. Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Z O V Á N Y I J. M I H Á L Y .

